

Adroddiad Archwiliad Cyfrifon – Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru

Blwyddyn archwilio: 2025-26

Dyddiad cyhoeddi: Medi 2026

Cynnwys

Cynnwys	2
Cyflwyniad	4
Cipolwg ar eich archwiliad	5
Perthnasedd	6
Canfyddiadau Archwilio	7
Tîm archwilio a chydymffurfio moesegol	9
Atodiad 1 – Risgiau archwilio a'r canlyniadau	10
Atodiad 2 – Crynodeb o gywiriadau a wnaed	13
Atodiad 3 – Adroddiad archwilio arfaethedig	14
Atodiad 4 – Llythyr sylwadau	20
Atodiad 5 – Argymhelliad	23
Ansawdd archwilio	24
Eich cefnogi chi	25

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol, Swyddfa Archwilio Cymru na staff Swyddfa Archwilio Cymru'n derbyn unrhyw atebolrwydd mewn perthynas ag unrhyw ddibyniaeth ar y ddogfen hon nac unrhyw ddefnydd arall ohoni gan unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai arall yn eu cymhwyster unigol, nac mewn perthynas ag unrhyw ddefnydd gan unrhyw drydydd parti.

I gael rhagor o wybodaeth, neu os oes arnoch angen unrhyw un neu rai o'n cyhoeddiadau mewn fformat a/neu iaith arall, cysylltwch â ni dros y ffôn ar 029 2032 0500, neu drwy anfon neges e-bost i post@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

This document is also available in English.

Cyflwyniad

Catherine Mealing-Jones

Auditor General for
Wales

Fel Archwilydd Cyffredinol Cymru sydd newydd ei benodi, mae'n bleser gennyf rannu fy Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Cyfrifon. Mae'r Adroddiad yn crynhoi prif ganfyddiadau fy archwiliad o'ch adroddiad blynyddol a chyfrifon ar gyfer 2025-26. Mae fy nhîm eisoes wedi trafod y canfyddiadau hyn gyda'r Pennaeth Cyllid a Chaffael.

Mae fy nhîm wedi cwblhau y gwaith archwilio i raddau helaeth yn unol a nodwyd yn fy Nghynllun Archwilio Mehefin 2026. Mae'r tasgau sy'n weddill yn cynnwys cynllunio ac adolygu parhaus.

Ers fy Nghynllun Archwilio, rwyf wedi diweddarau perthnasedd i adlewyrchu cyfrifon 2025-26. Nid wyf wedi adnabod unrhyw risgiau archwilio newydd. Caiff fy ymateb i risgiau a adnabuwyd yn flaenorol ei nodi yn **Atodiad 1**.

Mae'n ofynnol i mi ddarparu barn pa un a yw'r cyfrifon wedi cael eu paratoi'n briodol, a pha un a ydynt yn rhoi darlun gwir a theg, ym mhob agwedd berthnasol. Caiff fy marn archwilio arfaethedig a'r sail drosti ei hamlinellu ar dudalen 8.

Cyfrifoldeb y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, h.y. yr Awdurdod, yw mynd i'r afael ag unrhyw faterion a godwyd yn fy adroddiad a darparu Llythyr Sylwadau ar fy nghyfer.

Hoffwn estyn fy niolchgarwch i swyddogion a staff ATA Gogledd Cymru am eu cydweithrediad trwy gydol y broses archwilio sydd wedi bod yn amhrisiadwy i allu cwblhau'r archwiliad hwn yn effeithiol.

Cipolwg ar eich archwiliad

Rydym yn bwriadu cyhoeddi **barn ddiamod** ar y cyfrifon

Gweler [Atodiad 3](#)

Nid oes **materion arwyddocaol eraill** i'w nodi

Gweler y [Canfyddiadau archwilio](#)

Mae **camddatganiadau heb eu cywiro** yn y cyfrifon yr ydym yn dymuno eu dwyn i'ch sylw.

Gweler y [Canfyddiadau archwilio](#)

Rydym wedi codi **1 argymhelliad** o ganlyniad i'n gwaith

Gweler [Atodiad 5](#)

Yn ddarostyngedig i beidio adnabod materion â pherthnasedd pellach rydym yn anelu at ardystio cyn y terfyn amser **30 Medi 2026**.

Perthnasedd

Rwy'n defnyddio barn proffesiynol i bennu trothwy perthnasedd i adnabod a chywiro camddatganiadau a allai effeithio ar benderfyniadau defnyddwyr, gan ystyried gwallau ariannol a gofynion datgelu yn ôl y fframwaith cyfrifyddu a'r cyfreithiau perthnasol. Mae fy nhîm yn diweddarau perthnasedd trwy gydol yr archwiliad ac yn yr adroddiad hwn rwy'n cynnwys materion sy'n mynd y tu hwnt i'm trothwy adrodd, a nodir isod.

Perthnasedd

Pennwyd lefel perthnasedd o 2% o wariant gros yn seiliedig ar ddatganiadau ariannol drafft 2025-26.

Trothwy adrodd (dibwys)

Pennwyd y trothwy adrodd ar 5% o berthnasedd.

ATA Gogledd Cymru
£1,061,000

Cronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân
£284,000

ATA Gogledd Cymru
£53,000

Cronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân
£14,000

Ceir rhai meysydd o fewn y cyfrifon a allai fod yn bwysicach i ddefnyddiwr y cyfrifon. Rydym yn cadarnhau lefelau perthnasedd is ar gyfer y rhain:

Datgeliadau
Cydnabyddiaeth Uwch
Swyddogion
£1,000

Datgeliadau partïon
cysylltiedig
£10,000

Canfyddiadau Archwilio

Camddatganiadau

Mae camddatganiad yn codi lle nad yw gwybodaeth yn y cyfrifon yn unol â safonau cyfrifeg.

Camddatganiadau heb eu cywiro

Isod rydym yn nodi'r camddatganiadau a nodwyd gennym yn y cyfrifon, sydd wedi'u trafod gyda'r rheolwyr ond sy'n parhau i fod heb eu cywiro. Gofynnwn i'r camddatganiadau hyn gael eu cywiro.

Os penderfynwch beidio â chywiro'r camddatganiadau hyn, gofynnwn i chi roi'r rhesymau dros beidio â'u cywiro inni yn ysgrifenedig:

- Postiwyd £89,000 o nam ar asedau i'r CIES yn hytrach nag yn erbyn y Gronfa Ailbrisio. Byddai cywiro hyn yn cynyddu'r gwarged ac yn lleihau balans y Gronfa Ailbrisio. Oherwydd natur y cyfrifon hwn, nid yw hyn yn effeithio ar y Gronfa Gyffredinol.
- Cafodd £85,000 o wariant ei drin yn anghywir fel rhagdaliad ar ddiwedd y flwyddyn. Byddai cywiro hyn yn lleihau balans y dyledwyr ac yn cynyddu gwariant yn 2025-26.

Camddatganiadau a gywirwyd

Yn ystod ein harchwiliad, canfuom gamddatganiadau sydd wedi cael eu cywiro gan y rheolwyr, ond y dylid eu dwyn i'ch sylw yn ein tyb ni.

Caiff y rhain eu nodi yn **Atodiad 2**.

Materion arwyddocaol eraill

Mae'r Safon Ryngwladol ar Archwilio 260 yn ei gwneud hi'n ofynnol i ni gyfathrebu gyda'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu. Rhaid i ni roi gwybod i chi am ganfyddiadau arwyddocaol o'r archwiliad a materion eraill os ydynt yn arwyddocaol i'ch goruchwyliaeth chi ar broses adrodd ariannol ATA Gogledd Cymru.

Nid chanfuwyd unrhyw faterion o'r fath yn ystod yr archwilid.

Barn archwilio arfaethedig

Barn archwilio

Rydym yn bwriadu cyhoeddi barn archwilio ddiamod ar gyfrifon eleni unwaith y byddwch chi wedi darparu Llythyr Sylwadau ar ein cyfer (gweler isod).

Caiff ein hadroddiad archwilio arfaethedig ei nodi yn **Atodiad 3**.

Llythyr sylwadau

Llythyr ffurfiol yw Llythyr Sylwadau ac ynddo rydych yn cadarnhau wrthym ni bod yr wybodaeth a ddarparwyd ar ein cyfer yn ystod yr archwiliad yn gywir ac yn gyflawn. Mae peth o'r wybodaeth hon yn ofynnol yn ôl safonau archwilio; gall gwybodaeth arall ymwneud yn benodol â'ch archwiliad chi.

Mae'r llythyr yr ydym yn gofyn i chi ei lofnodi wedi'i gynnwys yn **Atodiad 4**. Mae ei gynnwys yn gyson â'n cais safonol am sylwadau.

Argymhellion

Rydym wedi gwneud argymhelliad yn ystod yr archwiliad, a nodir yn **Atodiad 5** ynghyd ag ymateb y rheolwyr i'r argymhelliad.

Byddwn yn monitro cynnydd yn erbyn yr argymhellion yn ystod archwiliad y flwyddyn nesaf.

Tîm archwilio a chydymffurfio moesegol

Mae prif aelodau fy nhîm a wnaeth y gwaith archwilio, ynghyd â'u manylion cyswllt, wedi eu crynhoi yn **Arddangosyn 1**.

Arddangosyn 1: fy nhîm archwilio lleol

Arweinydd Ymgysylltu

Kate Havard

Kate.Havard@archwilio.cymru

Rheolwr Archwilio

Carwyn Rees

Carwyn.Rees@archwilio.cymru

Arweinydd Archwilio

Kieran Vickery

Kieran.Vickery@archwilio.cymru

Cydymffurfio â safonau moesegol

Rydym yn cadarnhau:

- ein bod wedi cydymffurfio â'r safonau moesegol y mae'n ofynnol i ni eu dilyn wrth wneud ein gwaith;
- ein bod wedi aros yn annibynnol oddi arnoch chi;
- nad yw ein gwrthrychedd wedi cael ei beryglu; ac
- nad oes gennym unrhyw berthnasoedd a allai danseilio ein hannibyniaeth neu ein gwrthrychedd.

Atodiad 1 – Risgiau archwilio a’r canlyniadau

Mae fy Nghynllun Archwilio wedi nodi risgiau o gamddatganiad perthnasol ar gyfer archwiliad cyfrifon ATA Gogledd Cymru. Mae **Arddangosyn 2** yn rhestru’r risgiau archwilio hyn ac yn nodi sut yr aethpwyd i’r afael â hwy o fewn yr archwiliad. Ni adnabuwyd risgiau archwilio ychwanegol ers hynny sydd angen eu dwyn i’ch sylw.

Arddangosyn 2: Risgiau archwilio a adroddwyd yn flaenorol, gwaith a wnaed a chanlyniad

Risg archwilio	Gwaith a wnaed	Canlyniad
Risg o ddiystyru rheolaethau gan y rheolwyr Mae’r risg y bydd y rheolwyr yn diystyru rheolaethau yn bresennol ym mhob endid. Oherwydd y modd annisgwyl y gallai hyn ddigwydd, caiff ei ystyried yn risg sylweddol [ISA 240.32-33].	Bu i’r tîm archwilio: • brofi priodoldeb cofnodion cyfnodolyn ac addasiadau eraill a wnaed wrth baratoi’r datganiadau ariannol; • adolygu’r amcangyfrifon cyfrifyddu am ragfarn. • Ystyriwyd a oedd unrhyw drafodion y tu allan i gwrs busnes arferol	Ni nodwyd unrhyw achosion lle cafodd rheolaethau eu diystyru gan y rheolwyr yn ystod y gwaith archwilio.

**Prisio rhwymedigaeth/
gormodd net cronfa
bensiw**

Mae'r amcangyfrifon o rwymedigaeth y gronfa bensiw yn seiliedig ar ragdybiaethau, ac o ganlyniad mae lefel uchel o ansicrwydd yn y cyfrifiadau. Mae'r cyfrifiad hefyd yn sensitif i amodau economaidd ac effaith achosion cyfreithiol.

Bu i'r tîm archwilio:

- Werthuso cyfarwyddiadau a chymhwysedd yr actiwari, yn ogystal â chywirdeb y wybodaeth a ddarparwyd.
- Brofi cywirdeb rhwymedigaeth net y gronfa bensiw a'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol.
- Asesu rhesymoldeb y rhagdybiaethau ac effaith unrhyw achosion cyfreithiol ar y rhwymedigaeth net.

Ni nododd gwaith archwilio unrhyw faterion yn ymwneud â gwerthusiad rhwymedigaeth neu ormodd net cronfa bensiw.

Prisio tir ac adeiladau

Mae gwerth tir ac adeiladau yn y fantolen yn un goddrychol a gall newid yn sylweddol oherwydd amodau economaidd a gofynion ailbrisio.

Bu i'r tîm archwilio:

- asesu'r gwaith a wnaed gan yr awdurdod i sicrhau nad yw gwerthoedd asedau wedi'u cam ddatgan yn sylweddol.

Ni nododd gwaith archwilio unrhyw faterion yn ymwneud â gwerthuso tir ac adeiladau.

Taliadau i uwch-swyddogion

Mae diddordeb mawr yn parhau i fodoli ynghylch y taliadau a wneir i uwch-swyddogion, ac mae'r rhain yn sylweddol o ran eu natur.

Felly, mae perygl y gallai camgymeriadau gwerth isel yn y datgeliad arwain at gamddatganiad sylweddol.

Bu i'r tîm archwilio:

- Ddeall y newidiadau yn y tîm uwch-reoli yn ystod 2025-26.
- Gadarnhau fod y symiau a dalwyd yn gyson â'r dystiolaeth ac yn unol â'r polisi talu cymeradwy.

Ni nododd gwaith archwilio unrhyw faterion yn ymwneud â datgelu taliadau uwch-swyddogion.

Datgeliadau partïon cysylltiedig

. Mae risg uwch o gamddatganiad perthnasol oherwydd bod y datgeliadau hyn o ddiddordeb sylweddol i'r cyhoedd ac yn cael eu hystyried yn berthnasol o ran natur.

Bu i'r tîm archwilio:

- Adolygu proses yr Awdurdod ar gyfer nodi perthnasoedd â phartïon cysylltiedig a thrafodion a balansau cysylltiedig.
- Cyflawni gweithdrefnau i gadarnhau cyflawnrwydd perthnasoedd â phartïon cysylltiedig.
- Sicrhau fod datgeliadau yn gyflawn, yn gywir, yn gyson â'r dystiolaeth ac yn unol â Chod Llywodraeth Leol.

Ni nododd y gwaith archwilio unrhyw faterion yn ymwneud â datgeliadau partïon cysylltiedig.

Atodiad 2 – Crynodeb o gywiriadau a wnaed

Yn ystod ein harchwiliad, canfuom y camddatganiadau canlynol sydd wedi'u cywiro gan y rheolwyr, ond y dylid eu dwyn i'ch sylw yn ein tyb ni.

Gwerth y cywiriad	Maes yn y cyfrifon	Eglurhad
£2,192,000	Nodyn 11 – Dosbarthiad Gwarediadau Ailddosbarthu'r symudiad mewn dibrisiant i ddangos gwerth asedau sydd wedi'u gwaredu. Nid oes unrhyw effaith net ar y CIES na'r Fantolen.	I ddatgelu'n gywir ddibrisiant hanesyddol asedau a gafodd eu gwaredu yn ystod y flwyddyn.
£850,000	Nodyn 11 – Dosbarthu Namau Ailddosbarthu Namau oherwydd gwariant nad yw'n effeithio ar y gwerthusiad oherwydd dulliau gwerthuso a arweinir. Nid oes unrhyw effaith net ar y CIES na'r Fantolen.	I ddatgelu'n gywir y symudiadau ar asedau yn ystod y flwyddyn
£177,000 - £2,133,000	Nodyn 30 – Cynllun Pensiwn Buddion Diffiniedig Ailddosbarthiadau amrywiol rhwng llinellau o fewn y nodyn. Nid oes unrhyw effaith net ar y CIES na'r Fantolen.	I adlewyrchu symudiadau mewn balansau pensiwn yn gywir, yn unol â chanfyddiadau actiwaraid.

Atodiad 3 – Adroddiad archwilio arfaethedig

Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol:

- Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru;
- Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2026 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru yn cynnwys y Dadansoddiad o Wariant ac Ariannu, y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant, y Fantolen, y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Llif Arian parod a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisïau cyfrifyddu sylweddol.

Mae Cyfrifon Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn cynnwys Cyfrif y Gronfa a'r Datganiad o Asedau Net a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisïau cyfrifyddu sylweddol.

Y fframwaith adrodd ariannol a ddefnyddiwyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd gan y DU, fel y'u dehonglir a'u haddasu gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025-26.

Yn fy marn i, ym mhob agwedd sylweddol, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru a Chronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru ar 31 Mawrth 2026 ac o'u hincwm a'u gwariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben y diwrnod hwnnw; a
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd gan y DU, fel y'u dehonglir

a'u haddasu gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025-26.

Sail dros y farn

Cynhaliwyd fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a Safonau Rhyngwladol Archwilio yn y DU (ISAs (UK)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio datganiadau ariannol a rheoleidd-dra cyrff y sector cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny ymhellach yn yr adran o'm hadroddiad sy'n ymdrin â chyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol.

Rwyf fi a'm staff yn annibynnol ar Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol (Financial Reporting Council), ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio rwyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail ar gyfer fy marn.

Casgliadau ynghylch y cysyniad o fusnes sy'n mynd rhagddo

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod defnyddio'r sail cyfrifyddu 'busnes sy'n mynd rhagddo' wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith rwyf wedi'i wneud, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd sylweddol yn ymwneud â digwyddiadau neu amgylchiadau a allai, yn unigol neu ar y cyd, achosi amheuaeth sylweddol ynghylch gallu Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru a Chronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân i barhau i fabwysiadu'r sail cyfrifyddu 'busnes sy'n mynd rhagddo' am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r adeg y caiff y datganiadau ariannol eu hawdurdodi i'w cyhoeddi.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau i a chyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol o ran y cysyniad o fusnes sy'n mynd rhagddo yn yr adrannau perthnasol o'r adroddiad hwn.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys y wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr adroddiad blynyddol ac eithrio'r datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilydd arnynt. Y Swyddog Ariannol Cyfrifol sy'n gyfrifol am y wybodaeth arall sydd wedi'i chynnwys yn yr adroddiad blynyddol neu sy'n cyd-fynd ag ef. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ac eithrio i'r graddau y nodir yn benodol fel arall yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd yn ei chylch.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn anghyson yn sylweddol â'r datganiadau ariannol neu â'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu a yw'n ymddangos fel pe bai'n cynnwys camddatganiad sylweddol fel arall. Os byddaf yn nodi anghysondebau sylweddol o'r fath neu gamddatganiadau sylweddol ymddangosiadol, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad sylweddol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os, yn seiliedig ar y gwaith rwyf wedi'i wneud, rwy'n dod i'r casgliad bod camddatganiad sylweddol yn y wybodaeth arall hon, mae'n ofynnol i mi adrodd ar y ffaith honno.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd yn hyn o beth.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025-26;
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r canllawiau.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth am Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru a Chronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân a'i amgylchedd a

gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os, yn fy marn i:

- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol, neu ni chafwyd ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad o ganghennau nad ymwelodd fy nhîm â hwy;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu.

Cyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel a esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad Cyfrifon a gynhwysir yn y Datganiad, y swyddog cyllid cyfrifol sy'n gyfrifol am:

- baratoi'r datganiad cyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg ac sy'n cydymffurfio ag arferion priodol;
- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol;
- pa bynnag reolaethau mewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog cyllid cyfrifol i allu paratoi datganiadau cyfrifon heb unrhyw gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall; ac
- asesu gallu Awdurdod Tân ac Achub a Chronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni bai bod y swyddog cyllid cyfrifol yn rhagweld na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Awdurdod Tân ac Achub a Chronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn parhau i gael eu darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb yw archwilio'r datganiadau ariannol yn unol ag adran 13(2) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhai heb unrhyw gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU wastad yn canfod camddatganiad

perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, yn golygu achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a nodir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi'r rheolwyr, archwilio mewnol a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennaeth ategol mewn perthynas â pholisïau a gweithdrefnau Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru a Chronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân sy'n ymwneud ag:
 - adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â deddfau a rheoliadau a pha un a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i'r risgiau o dwyll a pha un a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig; a hefyd
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau.
- Ystyried fel tîm archwilio sut a ble allai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, canfûm botensial twyll yn cofnodi dyddlyfrau anarferol.
- Cael dealltwriaeth am y fframwaith awdurdod sydd gan Awdurdod Tân ac Achub a Chronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân, yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol eraill y mae Awdurdod Tân ac Achub a Chronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân yn gweithredu oddi mewn iddynt, gan ganolbwyntio ar y deddfau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Awdurdod Tân ac Achub a Chronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân.
- Cael dealltwriaeth am berthnasoedd partïon cysylltiedig.

Yn ychwanegol at yr uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a ganfuwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol a phrofi yn erbyn dogfennaeth ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, a'r Pwyllgor Archwilio ynghylch ymglyfreithiad a hawliadau gwirioneddol a phosibl;

- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrthwneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth lunio amcangyfrifon cyfrifyddu'n rhoi arwydd o wyrddedd bosibl; a gwerthuso'r rhesymeg fusnes dros unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs arferol busnes.

Fe wnes i hefyd gyfleu deddfau a rheoliadau dynodedig perthnasol a risgiau posibl o dwyll i holl aelodau'r tîm archwilio ac aros yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Effeithir ar y graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, gan yr anhawster cynhenid o ran canfod afreolaidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Awdurdod Tân ac Achub a Chronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân a natur, amseriad a hyd a lled y gweithdrefnau archwilio a gyflawnwyd.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Cyfrifoldebau eraill yr archwilydd

Rwy'n cyfathrebu gyda'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch, ymhlith materion eraill, cwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio arwyddocaol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol yr wyf yn eu hadnabod yn ystod fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Yr wyf yn tystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Awdurdod Tân ac Achub a Chronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Llofnod
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Dyddiad

1 Cwr y Ddinas
Stryd Tyndall
Caerdydd, CF10 4BZ

Atodiad 4 – Llythyr sylwadau

[Pennawd y corff a archwilir]

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Swyddfa Archwilio Cymru

1 Cwr y Ddinas

Caerdydd

CF10 4BZ

[Dyddiad]

Sylwadau ynghylch datganiadau ariannol 2025-26

Darperir y llythyr hwn mewn cysylltiad â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2026 at ddiben mynegi barn ynglŷn â'u gwirionedd a thegwch a'u paratoi'n briodol.

Yr ydym yn cadarnhau hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred ar ôl gwneud yr ymholiadau a oedd yn ddigonol yn ein tyb ni, y gallwn gyflwyno'r sylwadau canlynol i chi.

Sylwadau'r rheolwyr

Cyfrifoldebau

Yr ydym ni wedi cyflawni ein cyfrifoldebau am:

- baratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a Chod Ymarfer Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y DU 2025-26; yn arbennig mae'r datganiadau ariannol yn rhoi golwg gywir a theg yn unol â hwy;
- dylunio, gweithredu, cynnal ac adolygu rheolaeth fewnol i atal a chanfod twyll a gwallau.

Gwybodaeth a ddarparwyd

Rydym wedi darparu'r canlynol ar eich cyfer:

- mynediad llawn at:
 - yr holl wybodaeth yr ydym yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i baratoi'r datganiadau ariannol megis llyfrau cyfrifon a dogfennaeth ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;
 - gwybodaeth ychwanegol yr ydych chi wedi gofyn amdani gennym ni at ddiben yr archwiliad; a
 - mynediad digyfngiad at aelodau o staff y penderfynoch chi fod angen cael tystiolaeth archwilio ganddynt;

- canlyniadau ein hasesiad ni o'r risg y gallai'r datganiadau ariannol fod wedi'u camddatgan yn berthnasol o ganlyniad i dwyll;
- ein gwybodaeth ni am dwyll gwirioneddol neu dwyll tybiedig yr ydym ni'n ymwybodol ohono ac sy'n effeithio ar Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru ac sy'n cynnwys:
 - rheolwyr;
 - cyflogeion sydd â rolau arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol; neu
 - eraill lle gallai'r twyll gael effaith berthnasol ar y datganiadau ariannol;
- ein gwybodaeth ni am unrhyw honiadau o dwyll gwirioneddol, neu dwyll tybiedig, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a gyflëwyd gan gyflogeion, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill;
- ein gwybodaeth ni am bob achos hysbys o ddiffyg cydymffurfio gwirioneddol neu ddiffyg cydymffurfio tybiedig â deddfau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol;
- gwybodaeth am bwy yw'r holl bartïon cysylltiedig a'r holl berthnasoedd a thrafodion partïon cysylltiedig yr ydym yn ymwybodol ohonynt;

Sylwadau am y datganiadau ariannol

Mae'r holl drafodion, asedau a rhwymedigaethau wedi cael eu cofnodi yn y cofnodion cyfrifyddu ac fe'u hadlewyrchir yn y datganiadau ariannol.

Mae'r dulliau, y data a'r tybiaethau arwyddocaol a ddefnyddiwyd i lunio amcangyfrifon cyfrifyddu, a'u datgeliadau cysylltiedig, yn briodol i gyflawni cydnabyddiaeth, mesuriad neu ddatgeliad sy'n rhesymol yng nghyd-destun y fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Rhoddwyd cyfrif priodol am berthnasoedd a thrafodion partïon cysylltiedig ac maent wedi cael eu datgelu'n briodol.

Lle cafwyd digwyddiadau ar ôl y dyddiad adrodd yr oedd yn ofynnol gwneud addasiad ar eu cyfer neu eu datgelu, mae'r holl addasiadau a datgeliadau hyn wedi cael eu gwneud.

Mae pob ymgyfreithiad a hawliad gwirioneddol neu bosibl hysbys y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol wedi cael eu datgelu wrth yr archwilydd a rhoddwyd cyfrif amdanynt ac maent wedi cael eu datgelu yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Nid oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau, yn y datganiadau ariannol. Mae effeithiau camddatganiadau heb eu cywiro a nodwyd yn ystod yr archwiliad yn amherthnasol, yn unigol ac yn gyfan gwbl, i'r datganiadau ariannol cyfan. Nodir crynodeb o'r eitemau hyn isod:

- Postiwyd £89,000 o nam ar asedau i'r CIES yn hytrach nag yn erbyn y Gronfa Ailbrisi. Byddai cywiro hyn yn cynyddu'r gwarged ac yn lleihau balans y Gronfa Ailbrisi. Oherwydd natur y trafodiad hwn, nid yw hyn yn effeithio ar y Gronfa Gyffredinol.
- Cafodd £85,000 o wariant ei drin yn anghywir fel rhagdaliad ar ddiwedd y flwyddyn. Byddai cywiro hyn yn lleihau balans y dyledwyr ac yn cynyddu gwariant yn 2025-26.

Sylwadau gan y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu

Rydym yn cydnabod bod y sylwadau a wnaed gan y rheolwyr, uchod, wedi cael eu trafod gyda ni.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb am baratoi datganiadau ariannol gwir a theg yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol gan Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru ar 21 Medi 2026.

Yr ydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd pob cam y dylem fod wedi'i gymryd er mwyn ein gwneud ein hunain yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac er mwyn cadarnhau ei bod wedi cael ei chyfleu i chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych chi'n ymwybodol ohoni.

Llofnodwyd gan:

Swyddog sy'n llofnodi ar ran y rheolwyr

Dyddiad:

Llofnodwyd gan:

Aelod sy'n llofnodi ar ran y rhai sy'n
gyfrifol am lywodraethu

Dyddiad:

Atodiad 5 – Argymhelliad

1. Rheoli Rhestr Eitemau a Ddosbarthwyd Fflyd

Mae meddalwedd Technology One yr Awdurdod yn cynnwys modiwl rhestr eiddo, a ddefnyddir ar gyfer rhestr eiddo eu prif siopau. Mae hyn yn caniatáu cyfrifiadau awtomatig o brisiau cyhoeddi a gwerthuso eitemau sy'n weddill mewn stoc ar ddiwedd y flwyddyn, yn seiliedig ar anfonebau a dderbyniwyd a chyhoeddiadau a broseswyd. Ni ddefnyddir hwn ar gyfer rhestr eiddo fflyd ar hyn o bryd, sy'n cael ei chynnal gan daenlen.

Wrth brofi materion rhestr eiddo fflyd, nodwyd bod rhai eitemau fflyd yn cael eu cyhoeddi am bris nad oedd yn gyson â pholisi cyfrifyddu'r Awdurdod o 'cyntaf i mewn, cyntaf allan' (FIFO). Er bod hyn wedi cael effaith ar y cyfrifon ar gyfer 2025-26 yn ddibwys, argymhellir bod y broses ar gyfer rheoli rhestr eiddo ar gyfer eitemau fflyd yn cael ei hymgorffori yn system Technology One i sicrhau bod prisiau cyhoeddi a gwerthoedd rhestr eiddo cau yn cael eu cofnodi'n gywir.

Blaenoriaeth:

Canolig

Wedi'i dderbyn yn llawn gan y rheolwyr:

Do

Ymateb y rheolwyr:

Bydd y Gwasanaeth yn adolygu addasrwydd ac effeithlonrwydd trosglwyddo rheoli rhestr eiddo fflyd i fodiwl rhestr eiddo TechnologyOne. Bydd yr adolygiad wedi'i gwblhau erbyn mis Rhagfyr 2026 i alluogi integreiddio llawn erbyn mis Mawrth 2027, lle bo'n briodol. Os na ystyrir mai integreiddio llawn yw'r ateb mwyaf effeithiol, bydd proses amgen yn cael ei gweithredu i sicrhau bod materion rhestr eiddo a phrisiadau stoc yn cael eu cyfrifo'n gyson yn unol â pholisi cyfrifyddu FIFO yr Awdurdod.

Dyddiad rhoi ar waith:

Mawrth 2027

Ansawdd archwilio

Mae ein hymrwymiad i ansawdd archwilio yn Archwilio Cymru'n un llwyr. Rydym ni'n credu bod a wnelo ansawdd archwilio â chael pethau'n iawn y tro cyntaf.

Rydym yn defnyddio model tair llinell sicrwydd i ddangos sut yr ydym yn cyflawni hyn. Rydym wedi sefydlu Pwyllgor Ansawdd Archwilio i gydlyn a goruchwyllo'r trefniadau hynny. Creffir yn annibynnol ar ein gwaith gan Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr ac mae Cadeirydd ein Bwrdd yn gweithredu fel dolen gyswllt i'n Bwrdd ar ansawdd archwilio. I gael rhagor o wybodaeth gweler ein [Hadroddiad Ansawdd Archwilio diweddaraf](#).

Ein Pobl

- Dewis y tîm cywir
- Defnyddio arbenigwyr
- - Goruchwyliaeth ac adolygu

Trefniadau ar gyfer sicrhau ansawdd archwilio Dewis y tîm cywir

- Plattfform archwilio
- Moeseg
- Canllawiau
- Diwylliant
- Dysgu a datblygu
- Arweinyddiaeth
- Cymorth technegol

Sicrwydd annibynnol

- Adolygiadau Ansawdd Allanol
- Adolygiadau â thema
- Adolygiadau oer
- Dadansoddiad o wraidd y problem
- Adolygiad gan gymheiriaid
- Pwyllgor Ansawdd Archwilio
- Monitro allanol

Eich cefnogi chi

Mae gan Archwilio Cymru ystod o adnoddau i roi cymorth i graffu ar gyrff cyhoeddus Cymru, ac i'w cynorthwyo i barhau i wella'r gwasanaethau y maent yn eu darparu i bobl Cymru.

Ewch at ein gwefan i ganfod:

Ein cyhoeddiadau sy'n cwmpasu ein gwaith archwilio mewn cyrff cyhoeddus.

Gwybodaeth am ein gwaith sydd ar ddod a'n blaenraglen waith ar gyfer archwilio perfformiad.

Offer data i'ch helpu i gael dealltwriaeth well am dueddiadau mewn gwariant cyhoeddus.

Manylion ein gwaith a'n digwyddiadau Arfer Da gan gynnwys rhannu arfer a mewnwleidiadau sy'n dod i'r amlwg o'n gwaith archwilio.

Ein cylchlythyr sy'n darparu diweddariadau rheolaidd i chi ar ein gwaith archwilio gwasanaethau cyhoeddus, arfer da, a digwyddiadau.

Archwilio Cymru

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and
telephone calls in Welsh and English.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a
galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.

